

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa W. O.
przeciwko kuratorowi P.Z. reprezentującemu zmarłą M. Ł. i kuratorowi P.Ż.
reprezentującemu zmarłego M. Ł.
z udziałem interwenienta ubocznego I.R.
przy udziale Prokuratora Prokuratury Regionalnej w [...].
o unieważnienie małżeństwa,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 29 września 2021 r.,
zażalenia kuratora P.Ż. reprezentującego zmarłego M. Ł. na wyrok Sądu
Apelacyjnego w (...)
z dnia 20 maja 2021 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego przed Sądem
Najwyższym w orzeczeniu kończącym postępowanie
w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 20 maja 2021 r. uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 8 grudnia 2020 r., sygn. akt XXIV C (...), w sprawie z powództwa W. O. przeciwko kuratorowi P.Z. reprezentującemu zmarłą M.Ł. oraz kuratorowi P.Ż. reprezentującemu zmarłego M.Ł. z udziałem interwenienta ubocznego I.R. o unieważnienie małżeństwa, zniósł postępowanie od dnia 19 listopada 2019 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W.

Sąd drugiej instancji wskazał, że w sprawie doszło do nieważności postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.), gdyż Sąd Okręgowy uchybił art. 449 § 1 k.p.c. i nie doręczył prokuratorowi odpisu pozwu ani nie zawiadomił go o terminach rozpraw.

Od wyroku Sądu drugiej instancji zażalenie wniósł kurator działający za zmarłego M.Ł. (pozwanego w sprawie o unieważnienie małżeństwa). Zarzucił na podstawie art. 379 pkt. 5 k.p.c. w związku z art. 449 § 1 k.p.c. nieważność postępowania polegającą na niedoręczeniu prokuratorowi odpisu pozwu oraz niezawiadomieniu go o terminach rozpraw także w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd pierwszej instancji nie doręczył prokuratorowi odpisu pozwu ani nie zawiadomił go o terminach rozpraw w sprawie o unieważnienie małżeństwa. W niniejszej sprawie doszło zatem do uchybienia przepisowi art. 449 § 1 k.p.c., jednakże nie doprowadziło to do nieważności postępowania. Przepis ten nakłada na sąd jedynie obowiązek doręczenia prokuratorowi odpisu pozwu i zawiadomienie go o terminach rozprawy. Wykonanie tych czynności nie oznacza jednak automatycznie, że prokurator bierze udział w sprawie. Nie jest on uczestnikiem postępowania z mocy prawa. Doręczenie odpisu pozwu i zawiadomienie o terminie rozprawy pozwala prokuratorowi na wyrobienie sobie opinii i podjęcie decyzji odnośnie swego udziału w postępowaniu. Uprawnienie zaś do wstąpienia do postępowania daje prokuratorowi ogólny przepis art. 60 § 1 k.p.c.

Powyższą argumentację, że udział prokuratora w postępowaniu procesowym nie następuje z mocy prawa, wzmacniają prezentowane w orzecznictwie wnioski

na tle podobnych regulacji zawartych w art. 457, 598¹ § 1 k.p.c., według których doręczenie odpisu wniosku i zawiadomienie o terminach rozpraw to jedynie przywilej informacyjny na rzecz prokuratora, który sam decyduje o wstąpieniu do sprawy.

W postanowieniu z dnia 10 lutego 1972 r. (sygn. akt II CR 663/71, OSNC 1972/7-8/148) Sąd Najwyższy uznał, że doręczenie odpisu pozwu prokuratorowi i zawiadomienie go o terminach rozprawy w trybie art. 457 k.p.c. (podobnie art. 449 § 1 k.p.c.) nie oznacza jeszcze samo przez się udziału prokuratora w sprawie.

Na tle podobnego rozwiązania przyjętego wcześniej w art. 580 k.p.c. (obecnie 598¹ § 1 k.p.c.) trafnie Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 czerwca 1966 r. (sygn. akt III CZP 42/66, OSNC 1966/12/210) podniósł, że Kodeks postępowania cywilnego wśród przepisów ogólnych, stanowiących podstawowe założenia ustawy, statuuje zasadę, zgodnie z którą celowość udziału prokuratora w konkretnej sprawie pozostawia ocenie tego organu (art. 7). Zasadę tę potwierdza w art. 59 stanowiąc, że sąd zawiadamia prokuratora o każdej sprawie, w której udział jego uważa za potrzebny. Ten ostatni przepis przewiduje fakultatywny obowiązek sądu zawiadamiania prokuratora o toczącej się sprawie. Nie zmienia on jednak zasady, że ocena o celowości przystąpienia należy zawsze do prokuratora.

Sąd Najwyższy wskazał jednocześnie, że od przedstawionych założeń kodeks wprowadza wyjątki, które mogą iść w dwóch kierunkach.

Zgodnie z pierwszym z nich kodeks przewiduje obligatoryjny udział prokuratora w niektórych rodzajach postępowania. Tak np. według art. 546 § 2 k.p.c. postępowanie o ubezwłasnowolnienie toczy się z udziałem prokuratora. Redakcja przepisu nie pozostawia wątpliwości co do tego, że prokurator musi brać udział w tym postępowaniu, przy czym ocena potrzeby udziału została mu odjęta. Z przepisu tego wynika ponadto dodatkowy wniosek, że obligatoryjny udział prokuratora w postępowaniu musi wynikać z wyraźnego nakazu ustawy.

Drugi kierunek odstępstwa od zasad wyrażonych w art. 7 i 59 k.p.c. polega na tym, że ustawa nakłada na sąd obowiązek zawiadamiania prokuratora o toczącym się postępowaniu (art. 580). Wyjątek ten nie podważa jednak zasady o przysługującym prokuratorowi prawie oceny celowości jego przystąpienia do

postępowania. Stanowi on tylko odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 59 k.p.c. Według art. 580 k.p.c. ocena, czy udział prokuratora w sprawie jest potrzebny, została odjęta sądowi, a pozostawiona ustawie.

Skoro prokuratorowi nie przysługuje z mocy ustawy status strony w przedmiotowym postępowaniu uchybienie przez Sąd obowiązku wynikającemu z art. 449 k.p.c. nie prowadzi do nieważności postępowania z przyczyny określonej w art. 379 pkt 5 k.p.c., który odnosi się do strony postępowania

Z tych względów uwzględniając zażalenie Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. postanowił jak wyżej.